

Analiza slovenskih medijev glede na odnos do gospodarskih in socialnih reform, predsednika vlade in vlade kot celote: vmesno pregledno poročilo

UVOD V SPLOŠNO PRIMERJAVO MED DVEMA OBDOBJEMA:

DECEMBER-JANUAR IN APRIL 2006

Naročnik: Republika Slovenija, Kabinet predsednika vlade, Gregorčičeva 25, Ljubljana

Izvajalec: Inštitut IRSA, Dunajska 104, Ljubljana

Obdelava podatkovne baze in priprava poročila: doc. dr. Matej Makarovič

1. Pregled ključnih ugotovitev

Delež prispevkov, ki se sklicujejo na vlado oz. vladne vire, je rahlo narasel, vendar je do glavnega premika prišlo v sami prerazporeditvi znotraj vladnih virov: zmanjšala se je navzočnost vlade kot celote kot vira, povečalo pa se je sklicevanje na ministrstva in druge vladne organe. Prav mogoče je, da gre tu bolj za razlike v vladnem komuniciranju z javnostjo kot pa za kakšen premik v medijskem načinu pokrivanja delovanja vlade. Razlika je sicer statistično pomembna, ni pa zelo izrazita (kontingenčni koeficient $C = 0,15$; signifikanca $P = 0,000$).

Razlike med različnimi mediji glede pogostosti uporabe vlade kot vira so precejšnje in statistično pomembne ($C = 0,27$; $P = 0,000$). V največji meri so povezane z naravo medija, saj je neposredno sklicevanje na tovrstne vire najbolj značilno za elektronske, manj za dnevne tiskane, nato za tednike in mesečnike in najmanj za tabloid.

Navzočnost opozicije kot vira je ostala od začetka leta do aprila na praktično identični ravni. V prvem obdobju se je nanjo sklicevalo 21%, v drugem pa 19% vseh prispevkov. Povečal pa se je delež prispevkov, v katerem kot vir ne nastopa le posamična, temveč dve ali več opozicijskih strank.

Po pričakovanju je opozicija kot vir prisotna redkeje kot vlada, saj je tema analiziranih prispevkov vlada, njen predsednik in njeni ukrepi. Hkrati pa naj bi bila kolikor toliko pogosta prisotnost opozicije kot vira vseeno normalna, saj se opozicija seveda na mnoge vladne poteze odziva. V povprečju je bila opozicija v prispevkih o vladi, predsedniku vlade ali reformah kot vir navzoča 2,33-krat manj kot vladni viri.

Sorazmerno najslabše je opozicija kot vir v *relativnem* smislu (glede na vladne vire) zastopana v Financah. Sorazmerno najbolje je v tem smislu zastopana na obeh televizijah, v Managerju in Mladini.

Opazen je rahel premik v smeri nekoliko manjše prisotnosti vladajočih strank v vlogi virov, manjša je samostojna prisotnost SDS, večja pa skupna prisotnost dveh ali več koalicijskih strank. Razlike med obdobjema so sicer statistično pomembne, a vendarle zelo majhne (kontingenčni koeficient $C = 0,11$; mera signifikance $P = 0,000$).

Sorazmerno največjo pozornost so opozicijskim strankam (v razmerju do pozornosti namenjene vladnim strankam) v vlogi vira namenili Mag, Manager in Mladina. Relativno najmanjšo pozornost opoziciji v tem smislu sta namenila POP TV in Delo.

Od januarja do aprila se je zmanjšala medijska navzočnost sindikatov kot vira (prej je bila obsežnejša zaradi intenzivnejših sindikalnih kritik reform).

Od januarja do aprila je izrazito porasla navzočnost drugih nevladnih organizacij kot vira – z dobrih 10% na dobrih 15% prispevkov. Šlo je predvsem za ŠOS, ki je predvsem v odnosu do reform pravzaprav prevzel podobno vlogo, kot so jo v začetku leta igrali sindikati.

Navzočnost delodajalcev in menedžerjev kot vira je ostala zelo stabilna (nastopajo kot vir v 7% prispevkov); nekoliko bolj prisotni so bili v Financah in Dnevniku, praktično odsotni pa so bili v Sobotni prilogi Dela, Mladini.

Precej stabilna je ostala tudi navzočnost strokovnjakov kot vira (14% prispevkov); najpogostejša je bila v Sobotni prilogi Dela (dobrih 21% prispevkov), najmanjša v Primorskih novicah, kjer je bilo takih prispevkov približno trikrat manj. V Direkto pa prispevka, ki bi se skliceval na strokovnjake, ni bilo.

Prevladujoči odnos avtorjev/intervjuvancev do vlade je bil aprila nekoliko manj ugoden za vlado kot v začetku leta. Odnos sicer v nobenem obdobju ni bil izrazito neuravnotežen, v obeh obdobjih pa so negativna mnenja prevladovala pred pozitivnimi. Razlika med obdobjema je sicer majhna, je pa statistično zaznavna (kontingenčni koeficient $C = 0,1$; signifikanca $P = 0,011$).

Prevlada pozitivnih stališč avtorjev/intervjuvancev do vlade nad negativnimi je bila med analiziranimi mediji značilna le za Mag. Izrazita prevlada negativnih stališč nad pozitivnimi je bila značilna za Sobotno prilogo Dela in Mladino. Prevladujoče negativna predstavitev s strani avtorja/intervjuvanca je bila večinoma značilna tudi za druge tiskane medije. Izrazita uravnoteženost v tem smislu pa je bila značilna za TV SLO 1.

Za obe analizirani televiziji je bil značilen precejšen poudarek na soočanju pozitivnih in negativnih mnenj v istem prispevku (»nasprotnih si mnenj«), manj pa nastopi, kjer bi bilo izraženo le eno samo avtorjevo mnenje. Slednji so bili bolj značilni za tiskane medije, v katerih pa je, z izjemo Maga, prevladovalo negativno mnenje avtorjev/intervjuvancev do vlade.

Indeks podpore vladi in Janis-Fadnerjev koeficient se bistveno ne spremenita, če namesto števila prispevkov štejemo njihovo skupno površino.

Razmerje med do vlade pozitivno in negativno opredeljenimi avtorji, kot se je pojavljalo na prvih straneh prav tako kaže na določeno prevlado negativnih mnenj o vladi nad pozitivnimi, ki se v obdobju od začetka leta do aprila prav tako ni zmanjšala, temveč prej obratno.

Če torej primerjamo začetek leta z aprilskim obdobjem, ne bi bilo torej mogoče trditi, da so dali mediji v povprečju več besede kot prej avtorjev/intervjuvancem, ki bi bili vladi bolj naklonjeni. Prej bi lahko, čeprav z veliko mero previdnosti, ker razlika ni zelo izrazita, trdili obratno.

- Negativna stališča do reform so prevladovala med sindikati, opozicijo in nevladnimi organizacijami. Pozitivna stališča so prevladovala med delodajalci/menedžerji. Precej uravnoteženo pa je bilo razmerje med pozitivnimi in negativnimi mnenji med strokovnjaki in avtorji/intervjuvanci.
- Do izrazitega premika v odnosu do reform je prišlo pri opoziciji, kje se je izrazito negativni odnos z začetka leta v aprilu spremenil v izrazito uravnotežen odnos. Glavni akter nasprotovanja reformam v civilni družbi v začetku leta so bili sindikati, v aprilu pa Študentska organizacija Slovenije.

Odnos avtorjev/intervjuvancev do reform merjen s številom prispevkov je ostal izrazito stabilen in v obeh obdobjih precej uravnotežen.

Relativno uravnotežen odnos med avtorji/intervjuvanci do reform najdemo v primerih Dela, Dnevnika in Večera. Prevladujoče pozitiven odnos v tej kategoriji najdemo v Magu, Financah in na TV SLO 1, prevladujoče negativnega pa v primeru Mladine in (v manjši meri) POP TV.

- V primerjavi obsega prispevkov v cm² površine za tiskane in minutah trajanja za elektronske medije lahko opazimo relativno stabilno razmerje glede skupne površine prispevkov z do reform pozitivnimi in z do reform negativnimi mnenji avtorjev, ko gre za tiskane medije: med začetkom leta in aprilom ni pomembnejših razlik. Večji pa je premik v elektronskih medijih, kjer je izrecnega opredeljevanja vseh avtorjev/intervjuvancev za ali proti v posamičnem prispevku sicer manj, so pa v smislu dolžine v aprilu negativni prispevki kar opazno prevladali nad pozitivnimi.

Če torej primerjamo začetek leta z aprilskim obdobjem, ne bi bilo torej mogoče trditi, da so dali mediji v povprečju več besede kot prej avtorjev/intervjuvancem, ki bi bili reformam bolj naklonjeni. Razmerja so ostala razmeroma stabilna.

Sklenili bi lahko, da se odnos samih medijev do reform ni bistveno spremenil (kot je razvidno predvsem iz izbire avtorjev oz. intervjuvancev glede na njihov odnos do reform), nekoliko pa se je spremenilo siceršnje okolje. Najpomembnejši premik v smeri podpore (oziroma vsaj nenasprotovanju) reformam se je zgodil pri opoziciji, kar je v največji meri povezano z oblikovanjem Partnerstva za razvoj.

Tudi glede siceršnjega odnosa medijev do vlade je ostal slovenski medijski prostor v preučevanju odbobju razmeroma stabilen in vsaj gledan kot celota ne kaže večjih premikov.

2. Namen analize

Ta analiza naj bi ponudila okvirni vpogled v odnos slovenskih medijev do nekaterih političnih akterjev in pojavov, še posebno pa do vlade, predsednika vlade in predlaganih vladnih reform. Poleg že dalj časa prisotne dileme glede stopnje (politične) pluralnosti slovenskih medijev, je bilo v zadnjem času izrecno izpostavljeno tudi vprašanje odnosa medijev do vlade in v zvezi s tem očitki o domnevni (naraščajoči) provladni orientaciji (določenih) medijev. Glede na to smo se odločili osredotočiti ta del analize na odnos medijev do vlade kot celote in predsednika vlade ter do teme okvira gospodarskih in socialnih reform, ki je predvsem v drugi polovici lanskega leta postala ena od ključnih tem političnih delitev. Ob tem smo analizirali tudi, v kolikšni meri mediji upoštevajo perspektive drugih političnih in/ali civilno-družbenih akterjev, kot so opozicija, koalicijske stranke, nevladne organizacije in strokovnjaki. Analiza je pilotne in pregledne narave ter bo resnično dosegla svoj namen, če ji bodo sledile naslednje, bolj poglobljene medijske analize.

Preveriti želim predvsem naslednje elemente:

- kolikšna pozornost je v prispevkih, ki obravnavajo vlado, predsednika vlade ali vladne reforme, namenjena perspektivam tako vlade, kot tudi opozicije in drugih pomembnih družbenih akterjev (indikator: ali se posamični prispevek sklicuje na posamičnega akterja kot na vir citiranih ali povzetih izjav)
- kakšen odnos izražajo avtorji prispevka in v prispevku obravnavani akterji do vlade in predsednika vlade ter do vladnih reform
- ob katerih temah se izražajo prepoznavno pozitivna in ob katerih temah se izražajo prepoznavno negativna mnenja o vladi in predsedniku vlade ter o vladnih reformah.

Ob tem vmesnem preglednem poročilu izrecno poudarjamo, da je raziskava v teku in da ponujenih rezultatov ni mogoče obravnavati kot dokočnih in izoliranih od konteksta celotne (nedokončane!) raziskave. V nadaljevanju raziskave, ki traja do konca novembra 2006, bodo opravljene še globlje analize in določene širše primerjave, ki bodo z

upoštevanjem kvalitativnih in kvantitativnih vidikov analize zagotovile nadaljnji, čeprav seveda še vedno samo okvirni in delni, vpogled v odnos med nekaterimi vidiki slovenskega medijskega prostora in nekaterimi vidiki slovenskega političnega prostora.

Način dela: Enota analize je članek oz. prispevek v medijih, ki ustreza izbranim selekcijskim kriterijem. Na podlagi analize posamičnega prispevka smo za vsakega opredelili določene lastnosti in jih vnesli v podatkovno bazo, ki omogoča nadaljnje, predvsem kvantitativne, analize. Metodologija glede izbora enot, kodiranja in nadaljnje analize je primerljiva s tisto, ki smo jo uporabili že v nekaterih predhodnih raziskavah (npr. Makarovič in Rončević: 2006) in se je prek mednarodnih simpozijev in objav izkazala tudi za širše primerljivo (glej: Genov, ur. 2006; mednarodna konferenca v okviru evropskega projekta Dioscuri, maj 2006 ipd.). Kodiranje je bilo opravljeno po postopkih, ki so za tovrstne analize običajen standard (o tem npr. Splichal 1990: 84-93), opravljale pa so ga v ta namen posebej usposobljene osebe, ki so imele tudi ustrezno predhodno družboslovno predznanje.

Opredelitve uporabljenih pomenov pri kodiranju. Opredelitve so bile opredeljene najprej preliminarno, nato pa ustrezno dopolnjene na podlagi pogovora z našimi analitiki-koderji, ki so pred tem opravili poskusno kodiranje. Ta različica je bila oblikovana po poskusnem kodiranju in na podlagi omenjenega pogovora ter je veljala ves čas raziskave:

- »Kdo izmed spodaj naštetih je uporabljen kot vir v posamičnem prispevku in kdo ne?« Za potrebe te analize bomo vsakega od naštetih akterjev šteli za vir v primeru, da prispevek dobesedno navaja ali povzema njegove izjave. Pri tem ni bistveno, ali jim dodaja pozitivne, negativne, nevtralne lastne komentarje ali ne. Akter ne šteje kot vir, če prispevek navaja npr. njegova dejanja, ne pa njegovih izjav, trditev, pojasnil oziroma njihovih povzetkov. Ali so vir za posamezni prispevek ali ne, ugotavljamo za naslednje akterje:
  - o Vlada ali katerikoli njen predstavnik, ministrstvo ali katerikoli njegov predstavnik, vladni organ v sestavi ali katerikoli njegov predstavnik. Kot predstavnika razumemo tistega, za katerega se splošno verjame, da govori v imenu tistega, čigar predstavnik je. Posamična oseba ni sama po sebi predstavnik

vlade, ministrstva ipd., temveč kot taka šteje takrat, ko jo prispevek predstavlja v tej vlogi. (Npr. če je oseba predstavljena kot minister, je to predstavnik ministrstva, če pa je ista oseba predstavljena samo kot predsednik politične stranke ni predstavnik ministrstva.) Analogna pravila glede predstavnikov veljajo tudi za ostale akterje.

- Opozicija oz. njen predstavnik: mišljene so stranke trenutne parlamentarne opozicije (LDS, (ZL)SD, SNS) ter osebe, ki nastopajo v vlogi njihovih predstavnikov. Prav tako so mišljeni poslanci teh strank v DZ, EP, občinskih svetih in predstavniki v drugih organih na kateremkoli nivoju.
- Predstavnik vladne stranke: mišljene so vse stranke trenutne vladajoče koalicije (SDS, NSi, SLS in DeSUS) in osebe, ki nastopajo v vlogi njihovih predstavnikov. Prav tako so mišljeni poslanci teh strank v DZ, EP, občinskih svetih in predstavniki v drugih organih na kateremkoli nivoju.
- Sindikati: vsi slovenski sindikati, od ravni podjetja do ravni sindikalnih konfederacij oz. zvez, in njihovi predstavniki.
- Delodajalci/menedžerji: poslovneži, podjetniki, delodajalci in menedžerji ter predstavniki delodajalskih in menedžerskih združenj. Osebe štejejo kot delodajalci ali menedžerji, ko so predstavljene v tovrstnih vlogah (direktor podjetja, podjetnik, poslovnež ipd.), in delujejo v gospodarstvu. (Sem ne šteje neprofitni menedžment, menedžment nevladnih organizacij, javne uprave ipd.) V to vlogo štejemo tudi tiste lastnike in predstavnike lastnikov, pri katerih je iz prispevka razvidno ali splošno znano, da imajo relevanten vpliv na delovanje svojih podjetij (lastniki malih deležev, mali delničarji ne sodijo v to kategorijo).
- Druge nevladne organizacije, civilna družba. Vse nevladne organizacije oziroma civilnodružbene organizacije, ki so neprofitne in avtonomne v odnosu do države, in njihovi predstavniki RAZEN sindikatov in delodajalskih ter menedžerskih združenj.

- Strokovnjaki: osebe, ki so predstavljene kot nosilci določenih znanj, predstavljene z oznako stroke, ki ji pripadajo.
  - EU: organi Evropske unije in njihovi predstavniki.
- Ali prispevek omenja predsednika vlade (da/ne)
  - Ali prispevek omenja reforme (da/ne): mišljen je konkreten vladni predlog okvira socialnih in gospodarskih reform ter sestavni deli tega predloga. Dovolj je tudi samo oznaka »reform«, če je iz konteksta razvidno, da gre za omenjanje ukrepov, ki sodijo v ta okvir. Podrobnejši napotki so v vladnem reformnem dokumentu, ki ima kot celota vlogo dodatne pojasnjevalne priloge k navodilom za kodiranje.
  - Kakšno mnenje o reformah je predstavljeno v prispevku s strani naslednjih akterjev? Možna so naslednja mnenja za vsakega od akterjev (1) vsi večinoma za, pozitivno mnenje; (2) vsi večinoma proti, negativno mnenje; (3) vsi nevtralni; (4) vsi ambivalentni; (5) nasprotnih si mnenj (npr. ena opozicijska stranka izraža pozitivno, druga negativno mnenje); (6) ne izražajo nobenega mnenja/odnosa oz. niso omenjeni. Če izraža en akter iste vrste pozitivno mnenje, vsi drugi pa nevtralno ali ambivalentno mnenje ali ne izražajo mnenja, se to kodira kot 1-vsi večinoma za. (Enako velja obratno za negativno mnenje.) Če pa je ob kateremkoli številu pozitivnih mnenj izrečeno še vsaj eno negativno mnenje, se to kodira kot 5-nasprotnih si mnenj (Enako velja obratno za negativno mnenje). V primeru navzočnosti samo ambivalentnih in nevtralnih mnenj istovrstnih akterjev, navedemo tisto vrsto mnenja, ki je prevladujoče. Če enako število istovrstnih akterjev izraža nevtralno in ambivalentno mnenje, šteje mnenje kot ambivalentno.
- Opozicija (opredeljeno enako kot zgoraj)
  - Sindikati (opredeljeno enako kot zgoraj)
  - Delodajalci, menedžerji, poslovneži, podjetniki (opredeljeno enako kot zgoraj)
  - Druge nevladne organizacije, civilna družba (opredeljeno enako kot zgoraj)

- Strokovnjaki (opredeljeno enako kot zgoraj)
  - EU (opredeljeno enako kot zgoraj)
  - Avtor tega prispevka. Kot avtor šteje oseba, ki je prispevek napisala. V primeru intervjuja šteje kot avtor intervjuvanec. V primeru soočenja (ki je v bistvu skupinski intervju), štejejo kot avtorji vsi udeleženci soočenja.
- Kakšno mnenje je predstavljeno o vladi ali o predsedniku vlade (razen mnenja o samih reformah)? Kodiranje je analogno vprašanju o reformah in poteka enako za posamične vrste akterjev.

Selekcijski kriterij za prispevke: V analizo so vključeni vsi prispevki iz vključenih medijev za izbrani obdobje, ki:

- omenjajo vlado RS kot celoto **ali**
- omenjajo predsednika vlade RS **ali**
- omenjajo vladni načrt reform

Prispevki, ki se nanašajo izolirano le na raven političnih strank, posamičnega ministrstva ali drugega vladnega organa, niso vključeni v to analizo. Za omenjeni jasni omejitvi smo se odločili deloma iz praktičnih razlogov, deloma pa tudi v izogib dvoumnostim pri sami selekciji enot.

Obdobje analize: 17. december 2005 do 20. januar 2006 in 1. april do 5. maj 2006

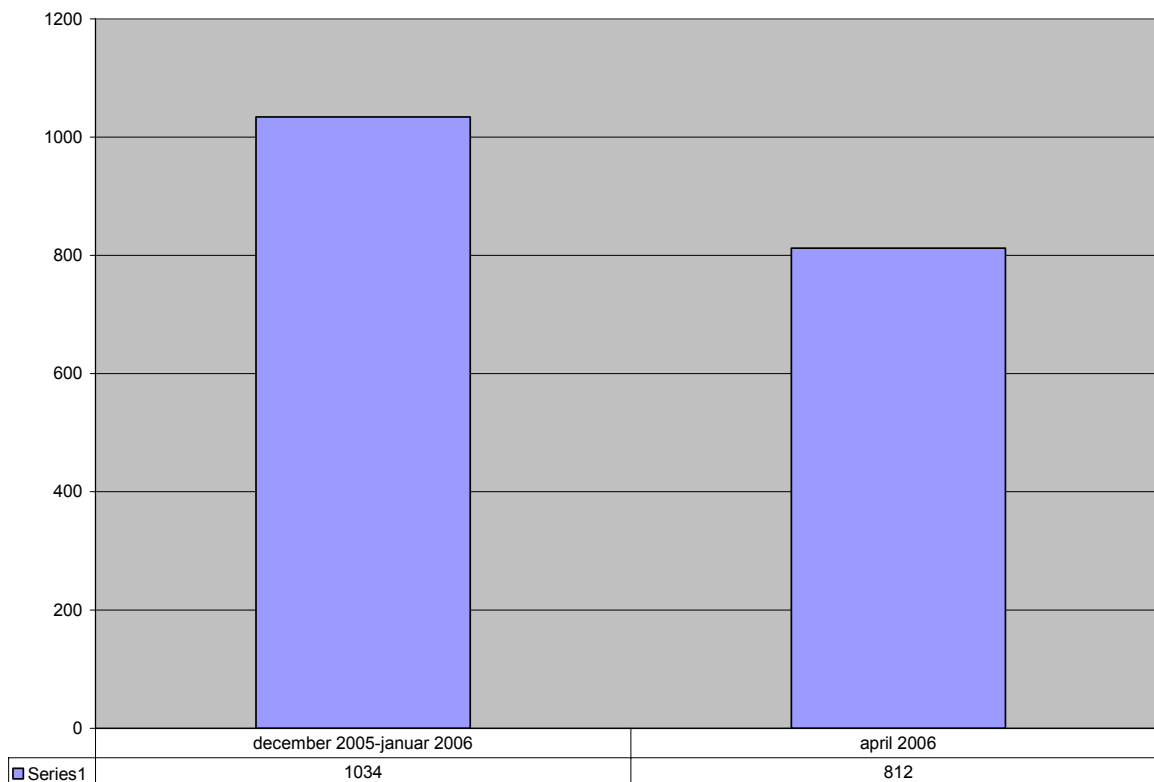
Vključeni mediji:

Pri izbiri medijev smo se osredotočili predvsem na medije, ki se ukvarjajo s političnimi (in ekonomskimi) temami, hkrati pa smo želeli vsaj deloma zagotoviti tudi, da bi bil pokrit čimširši spekter raznovrstnih medijev.

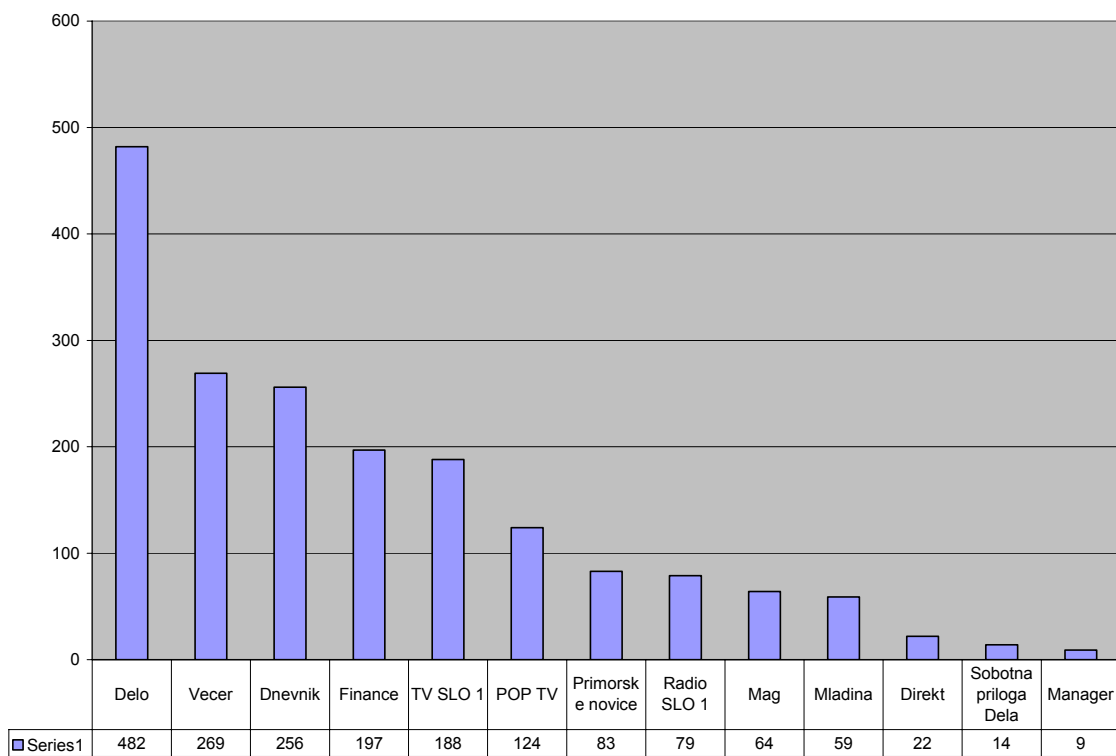
- Delo
- Dnevnik
- Finance
- Večer
- Primorske novice
- TVS 1
- POP TV
- Radio SLO 1
- Sobotna priloga Dela
- Mladina
- Mag
- Manager
- Direkt

3. Osnovni podatki o analiziranih enotah

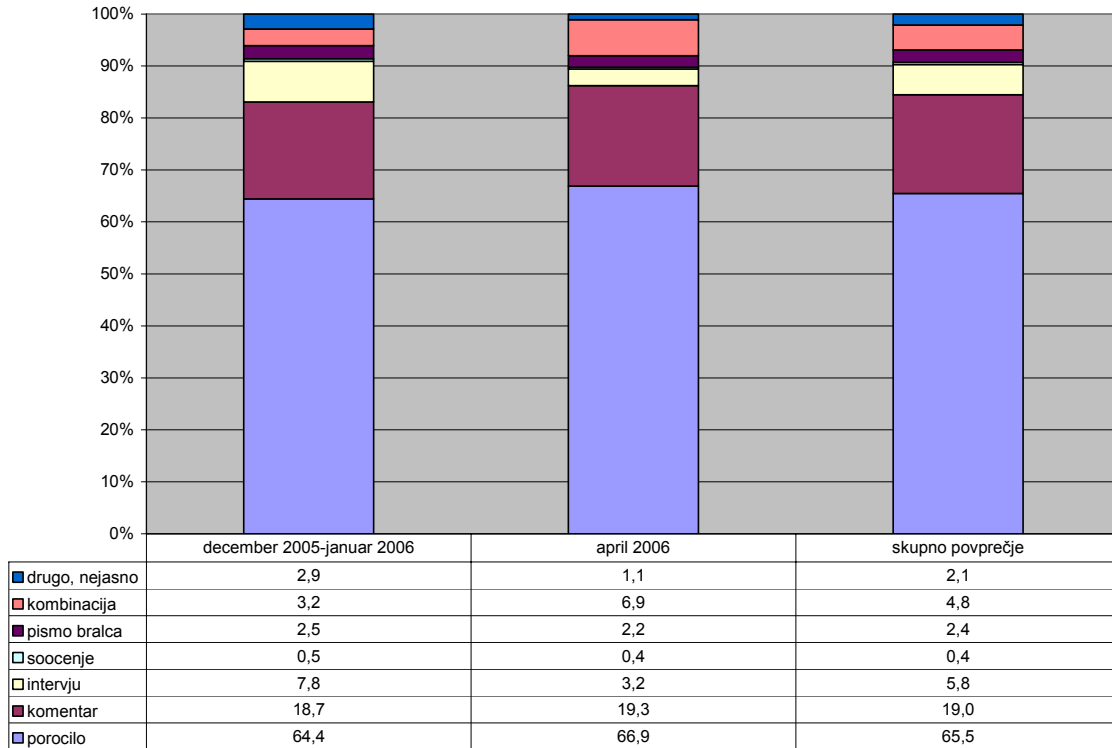
V analizo je bilo vključeno skupno 1846 enot (prispevkov) za dve različni obdobji:

Razpored po medijih:

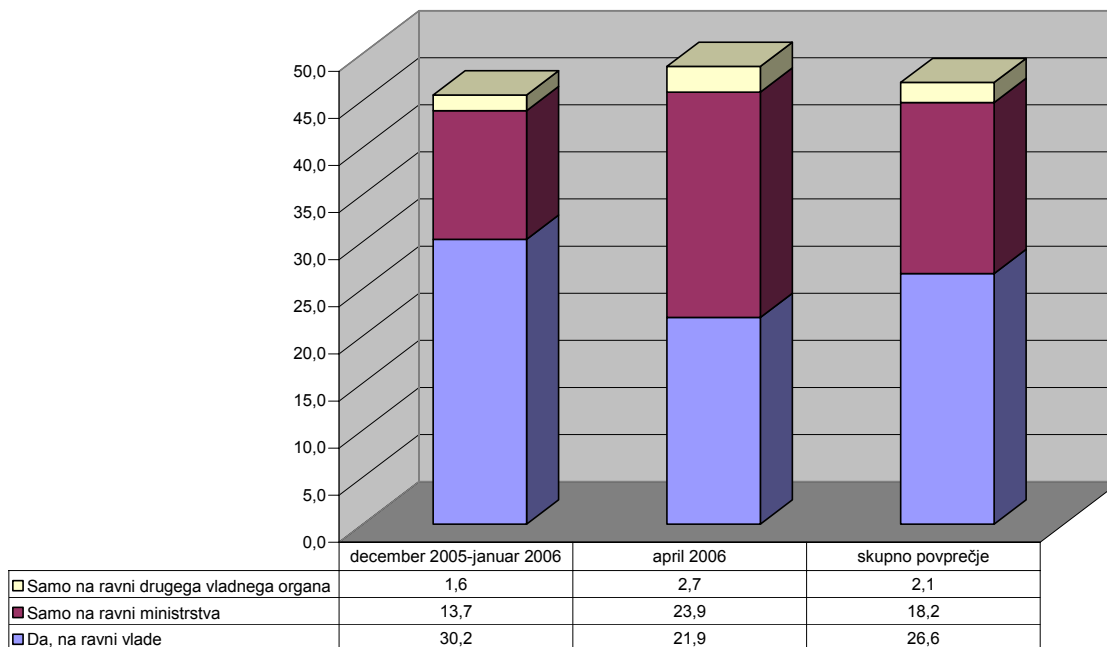
Razpored po zvrsteh v odstotkih:

V razmerjih med posamičnimi zvrstmi je prišlo le do manjših premikov, ki v vsebinskem smislu nimajo posebnega pomena.

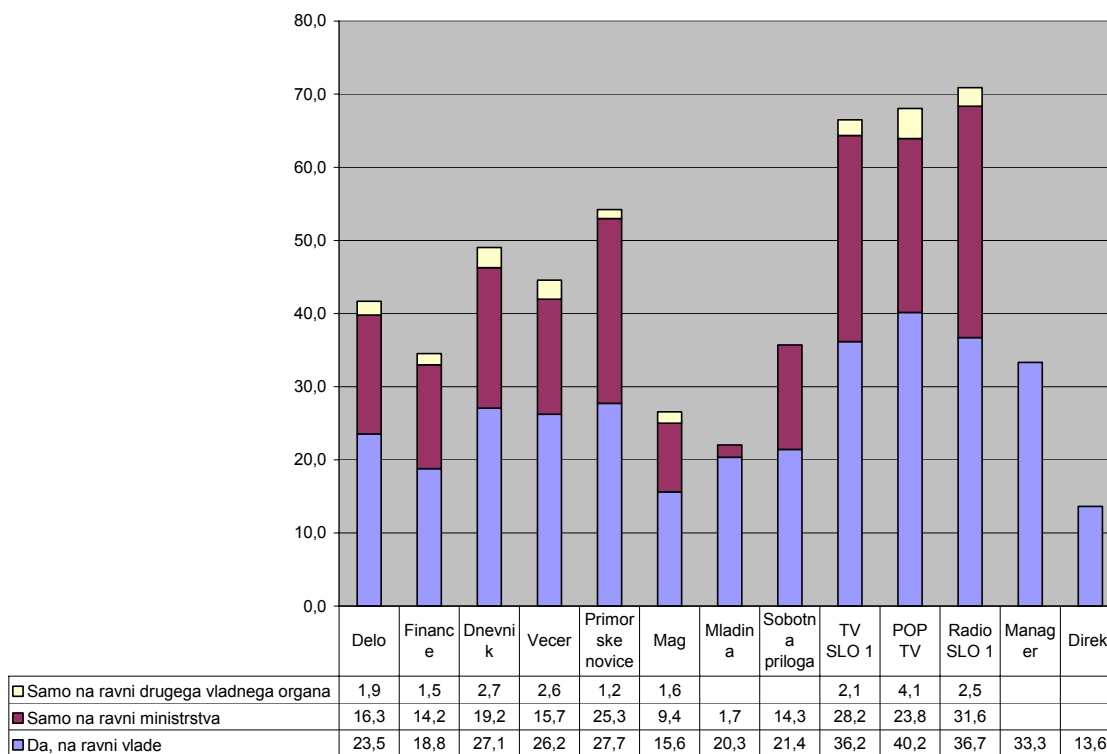
4. Delež navzočnosti posamičnih akterjev kot virov, na katere se prispevki sklicujejo

Vlada kot vir (v odstotkih) primerjava med obdobjema analize:

Delež prispevkov, ki se sklicujejo na vlado oz. vladne vire, je rahlo narasel, vendar je do glavnega premika prišlo v sami prerasporeditvi znotraj vladnih virov: zmanjšala se je navzočnost vlade kot celote kot vira, povečalo pa se je sklicevanje na ministrstva in druge vladne organe. Prav mogoče je, da gre tu bolj za razlike v vladnem komuniciranju z javnostjo kot pa za kakšen premik v medijskem načinu pokrivanja delovanja vlade. Razlika je sicer statistično pomembna, ni pa zelo izrazita (kontingenčni koeficient $C = 0,15$; signifikanca $P = 0,000$).

Vlada kot vir (v odstotkih): primerjava po medijih

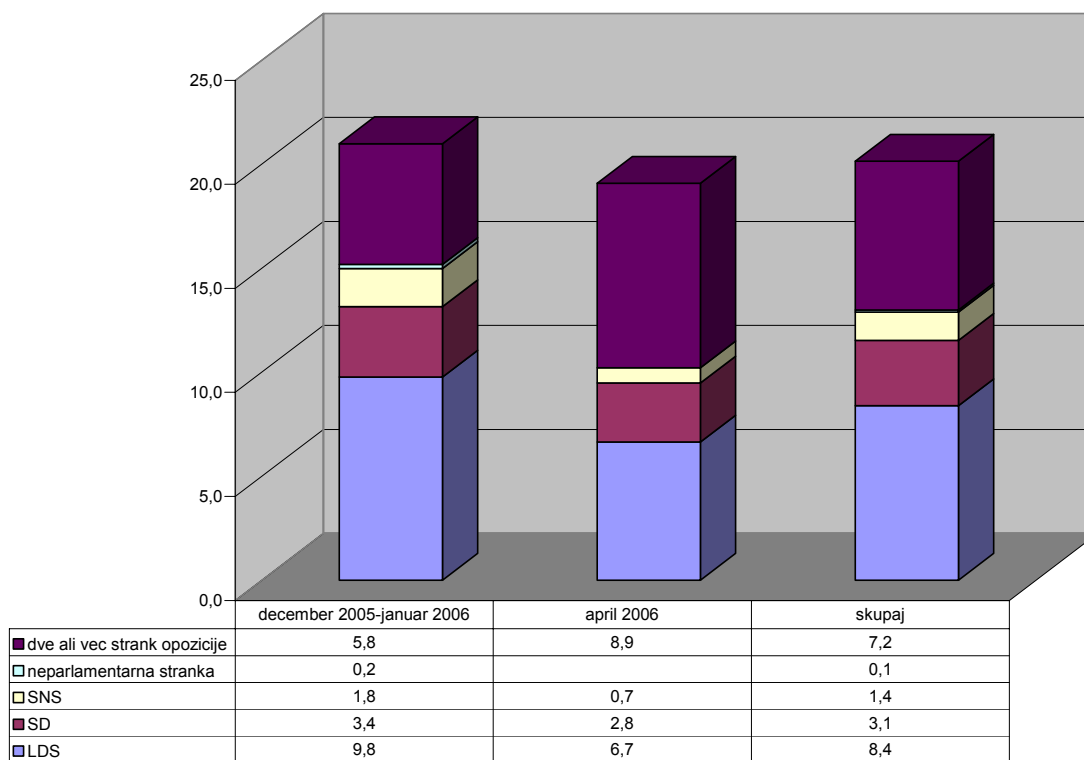

Razlike med mediji glede pogostosti uporabe vlade kot vira so precejšnje in statistično pomembne ($C = 0,27$; $P = 0,000$). V največji meri so povezane z naravo medija, saj je neposredno sklicevanje na tovrstne vire najbolj značilno za elektronske, manj za dnevne tiskane, nato za tednike in mesečnike in najmanj za tabloid.

Vsebinsko so zato najbolj smiselne primerjave znotraj posamične vrste medijev

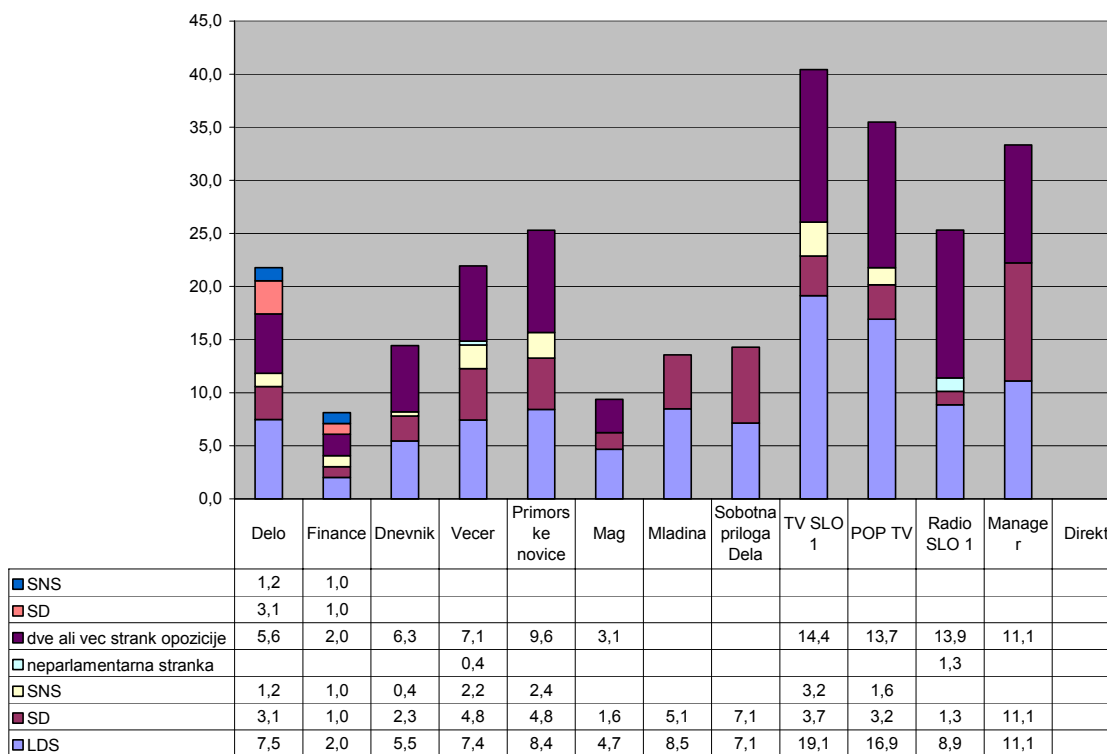

Opozicija kot vir:

Navzočnost opozicije kot vira je ostala na praktično identični ravni. V prvem obdobju se je nanjo sklicevalo 21%, v drugem pa 19% vseh prispevkov. Povečal pa se je delež prispevkov, v katerem kot vir ne nastopa le posamična temveč dve ali več opozicijski stranki.

Opozicija kot vir – glede na medije:

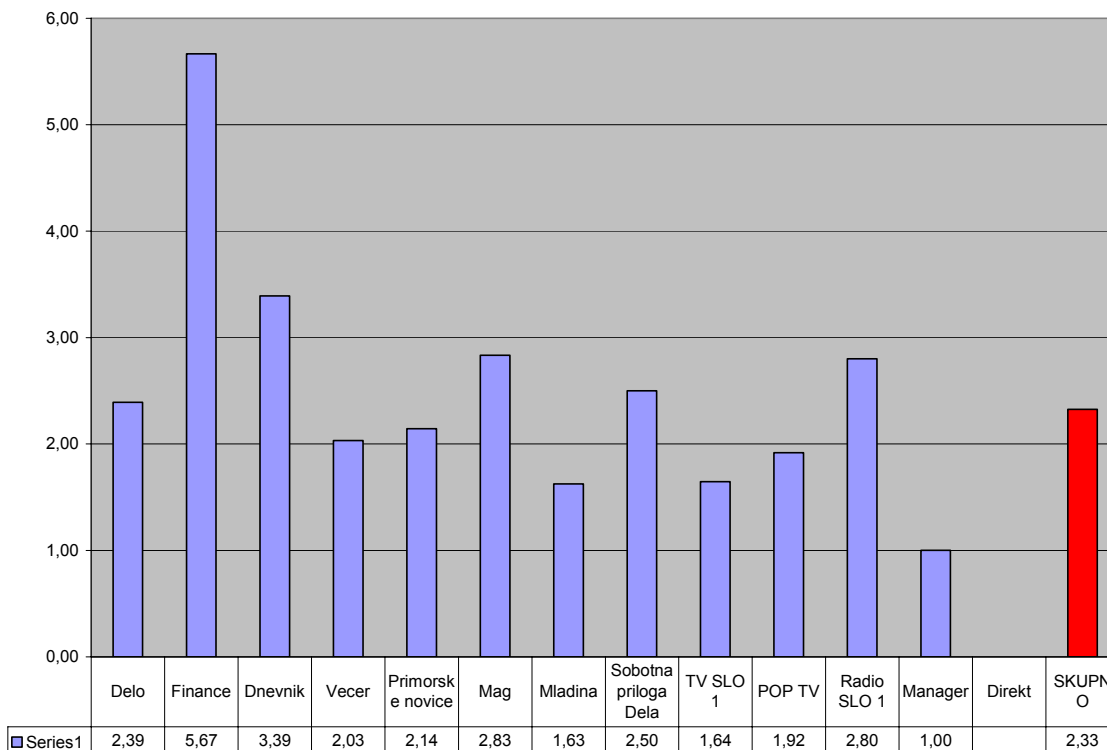

Podoba je primerljiva s sklicevanjem na vlado, saj je tudi tu zadeva odvisna od narave medija.

Zato je zanimiva primerjava razmerja med sklicevanjem na vladne vire in sklicevanjem na opozicijo, ko gre za poročanje o vladi, predsedniku vlade ali vladnemu predlogu reform. Po pričakovanju je opozicija prisotna redkeje kot vlada, saj je tema vlada, njen predsednik in njeni ukrepi. Hkrati pa naj bi bila kolikor toliko pogosta prisotnost opozicije kot vira vseeno normalna, saj se opozicija seveda na mnoge vladne poteze

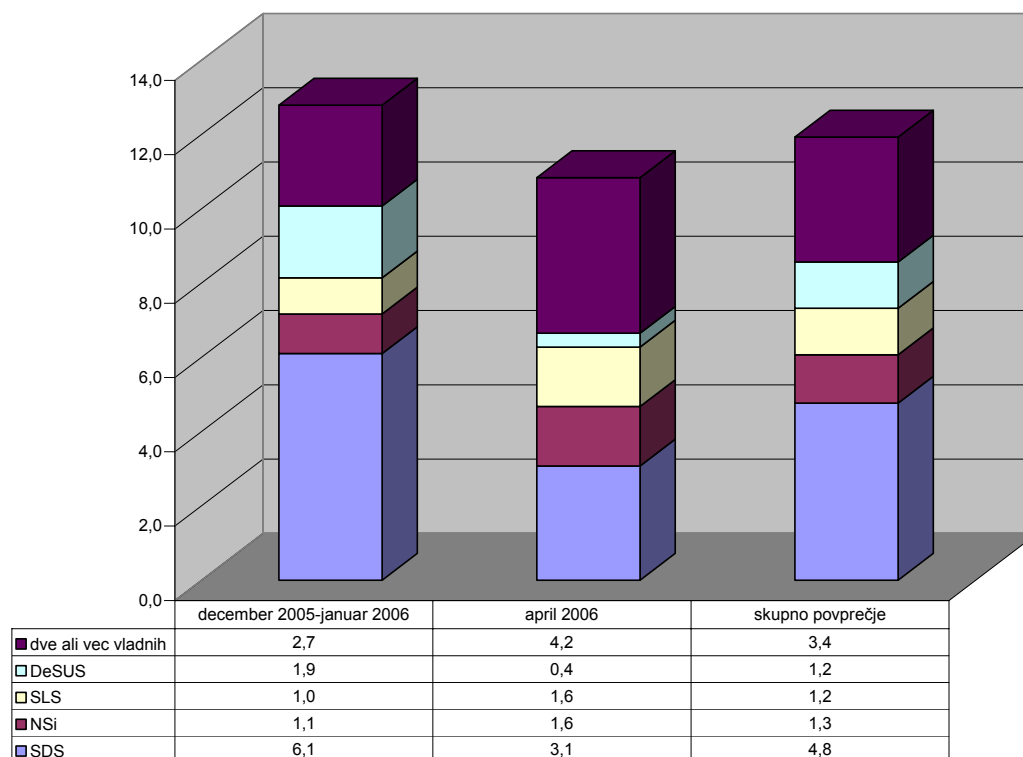
odziva. V povprečju je bila opozicija v prispevkih o vladi, predsedniku vlade ali reformah kot vir navzoča 2,33-manjkrat kot vladni viri.

Navzočnost prispevkov z vladnimi viri v odnosu do prispevkov z opozicijskimi viri po medijih:

Sorazmerno najslabše je opozicija kot vir v *relativnem* smislu (glede na vladne vire) zastopana v Financah. Sorazmerno najboljše je v tem smislu zastopana na obeh televizijah, v Managerju in Mladini.

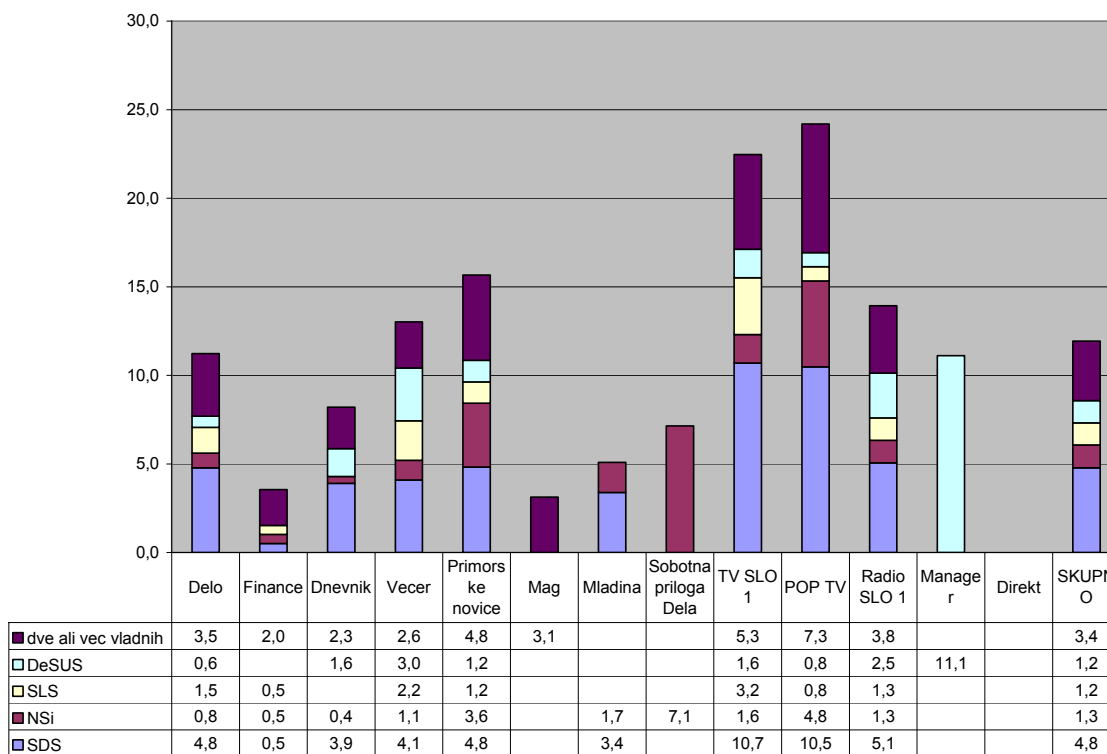
Vladne stranke kot vir:

Navzočnost vladajočih strank je bila skromnejša od opozicijskih, kar pa je lahko povezano s preprostim dejstvom, da imajo njihovi pomembnejši predstavniki na razpolago druge kanale delovanja (kot predstavniki vlade, ministrstev ipd.). Opozicijske stranke so bile v vlogi virov v skupnem seštevku prisotne 1,7-krat toliko kot koalicijske.

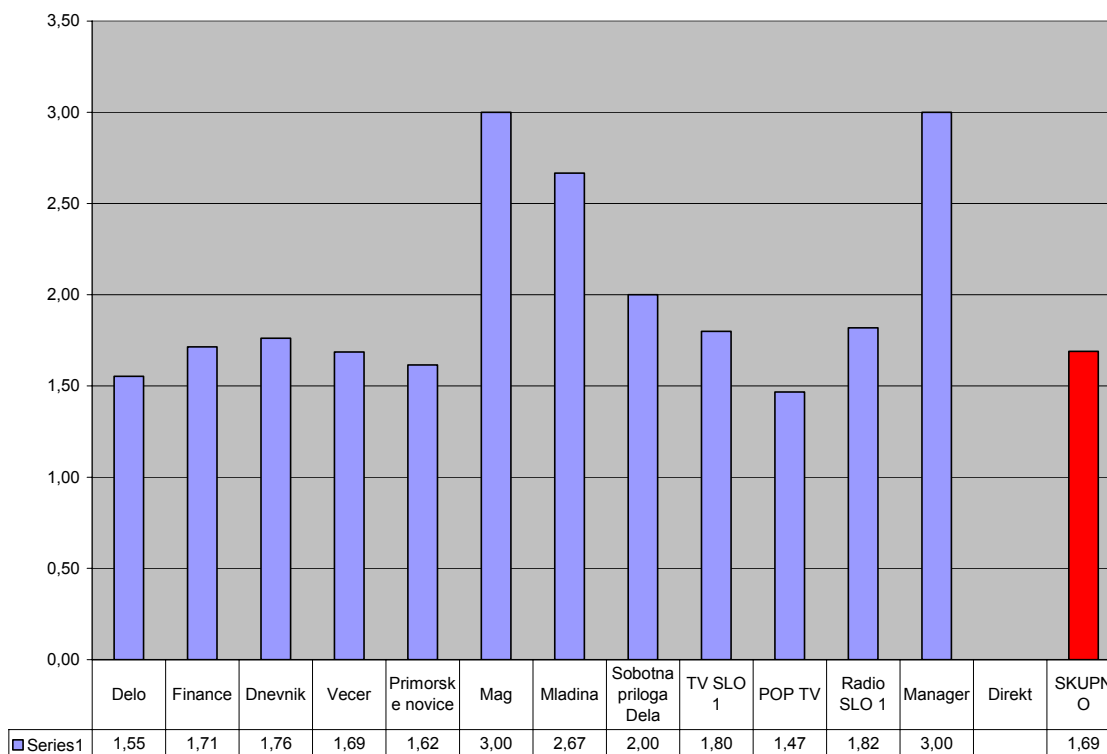
Opazen je rahel premik v smeri nekoliko manjše prisotnosti, manjša je samostojna prisotnost SDS, večja pa skupna prisotnost dveh ali več koalicijskih strank. Razlike med obdobjema so sicer statistično pomembne, a vendarle zelo majhne (kontingenčni koeficient $C = 0,11$; mera signifikance $P = 0,000$).

Vladne stranke kot vir – glede na medij:

Med dnevniki so se tako na vladne kot na koalicijske stranke kot vir najbolj sklicevali v Primorskih novicah, daleč najmanj pa v Financah. Najmanj so nastopale kot vir v tednikih, najbolj pa v elektronskih medijih.

Navzočnost opozicije kot vira v razmerju do navzočnosti koalicijskih strank po medijih:

Sorazmerno največjo pozornost so opozicijskim strankam (v razmerju do pozornosti namenjene vladnim strankam) v vlogi virov namenili Mag, Manager in Mladina. Relativno najmanjšo pozornost opoziciji v tem smislu sta namenila POP TV in Delo.

Navzočnost nekaterih drugih pomembnih akterjev v vlogi virov:

Glede sklicevanja medijev na nekatere druge pomembne akterje pa lahko ugotovimo naslednje:

- od januarja do aprila se je zmanjšala medijska navzočnost sindikatov kot vira (prej je bila obsežnejša zaradi intenzivnejših sindikalnih kritik reform).

- od januarja do aprila je izrazito porasla navzočnost drugih nevladnih organizacij kot vira – z dobrih 10% na dobrih 15% prispevkov. Šlo je predvsem za ŠOS, ki je pravzaprav prevzel podobno vlogo, kot so jo v začetku leta igrali sindikati.

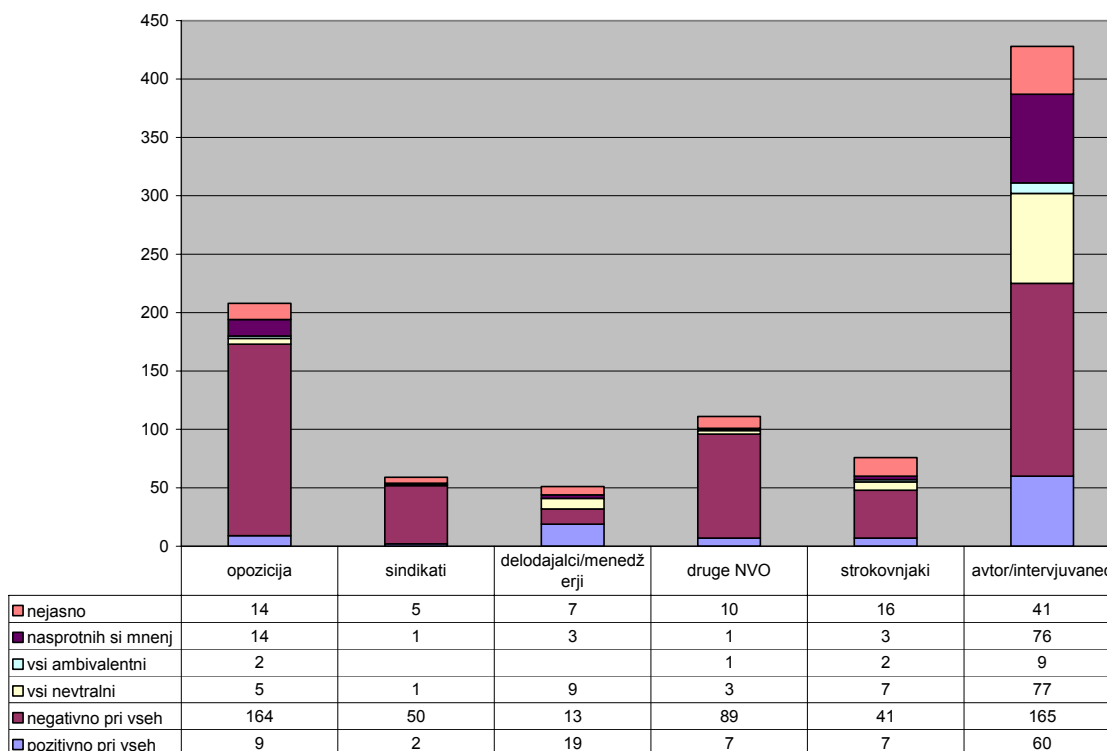
- navzočnost delodajalcev in menedžerjev kot vira je ostala zelo stabilna (nastopajo kot vir v 7% prispevkov); nekoliko bolj prisotni so bili v Financah in Dnevniku, odsotni pa so bili v Sobotni prilogi Dela, Mladini.

- precej stabilna je ostala tudi navzočnost strokovnjakov kot vira (14% prispevkov); najpogostejša je bila v Sobotni prilogi Dela (dobrih 21% prispevkov), najmanjša v Primorskih novicah, kjer je bilo takih prispevkov približno trikrat manj. V Direktu pa prispevka, ki bi se skliceval na strokovnjake ni bilo.

5. Odnos do vlade in predsednika

Števila prispevkov z izraženim odnosom posamičnih analiziranih akterjev do vlade ali predsednika vlade:

Z izjemo delodajalcev/menedžerjev smo v vseh analiziranih kategorijah v celotnem obdobju zaznali, da negativen odnos do vlade prevladuje v odnosu do pozitivnega.

Razmerje med pozitivnimi in negativnimi mnenji lahko izračunamo z zelo preprostim indeksom podpore vladi (IPV_{skupen}) po formuli:

$$IPV_{skupen} = \frac{\text{število pozitivnih mnenj}}{\text{število negativnih mnenj} + \text{število pozitivnih mnenj}}$$

Ta indeks se giblje med 0 (če bi bili med tistimi, ki se izrecno opredeljujejo za ali proti vladi vsi proti) in 1 (če bi bili med tistimi, ki se izrecno opredeljujejo za ali proti vladi, bili vsi za). Če je vrednost indeksa 0,5, je navedb akterjev za enako kot navedb akterjev proti. IPV 0 seveda ne pomeni, da vladi vsi nasprotujejo, pomeni pa, da ni nihče od analiziranih vrst akterjev o njej izrazil izrecno pozitivnega mnenja, izraženo pa je bilo vsaj eno izrecno negativno mnenje..

Naj omenimo, da se IPV v naši analizi obnaša deloma primerljivo s široko uporabljanim Janis-Fadnerjevim koeficientom neuravnoteženosti, ki se giblje med -1 (samo negativna stališča) prek 0 (popolna uravnoteženost) do 1 (samo pozitivna stališča). Razlika med merama je predvsem v načinu upoštevanja nevtralnih stališč, vendar se celo pri tako ustaljeni meri v literaturi uporablja več različic (primerjaj npr.: Splichal 1990; Pollock et al. 2001, Bansal in Clelland 2004; Deephouse v Bansal in Clelland 2004). Ustrezno modificirana formula z upoštevanjem nevtralnih mnenj za naš primer, kjer imamo poleg nevtralne, še kategoriji nasprotujoči si (hkratna pozitivna in negativna mnenja istovrstnih akterjev) in ambivalentni (pozitivni in negativni elementi v mnenju istega akterja) bi bila (za primer ko je negativnih mnenj več kot pozitivnih):

$$\frac{(\text{negativnamnenja} \times \text{pozitivnamnenja}) - \text{negativnamnenja}^2}{t^2}$$

(t = pozitivnamnenja + negativnamnenja + nevtralna + ambivalentna + nasprotnihsimnenj)

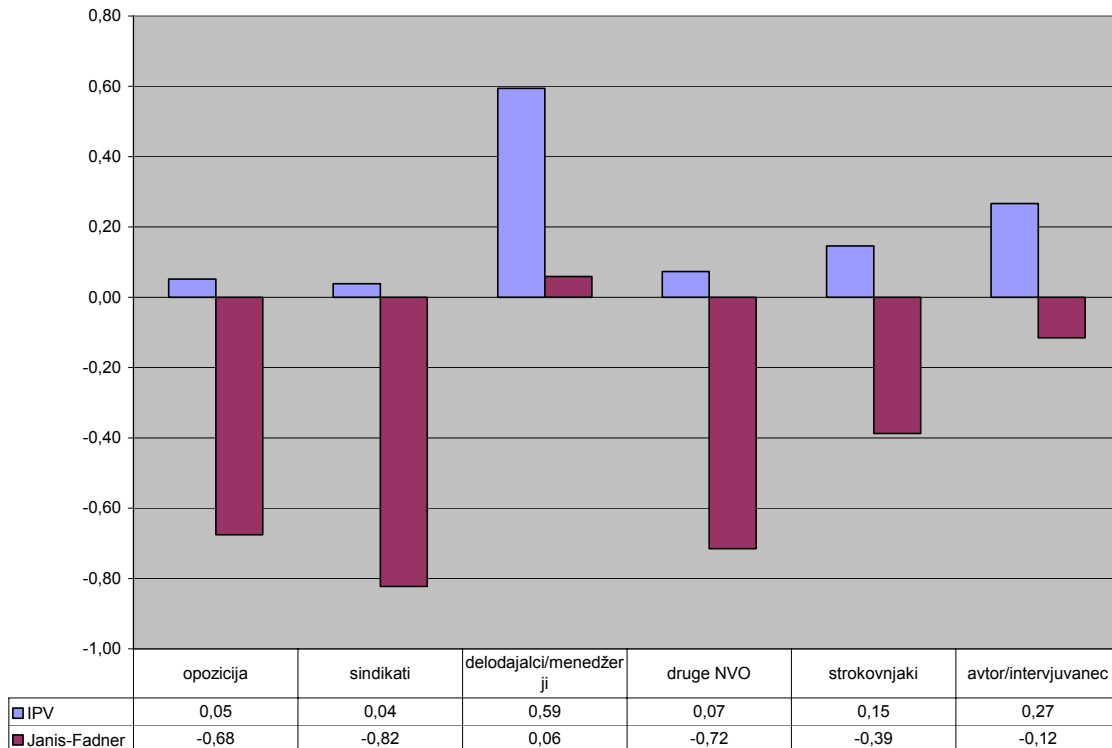
Za primer, ko je pozitivnih mnenj več kot negativnih, pa se uporablja formula:

$$\frac{\text{pozitivnamnenja}^2 - (\text{negativnamnenja} \times \text{pozitivnamnenja})}{t^2}$$

(nejasna mnenja so iz izračuna izločena, tj. štejejo kot manjkajoča vrednost)

Če je člankov s pozitivnim mnenjem enako kot člankov z negativnim mnenjem, je vrednost omenjenega koeficienta 0.

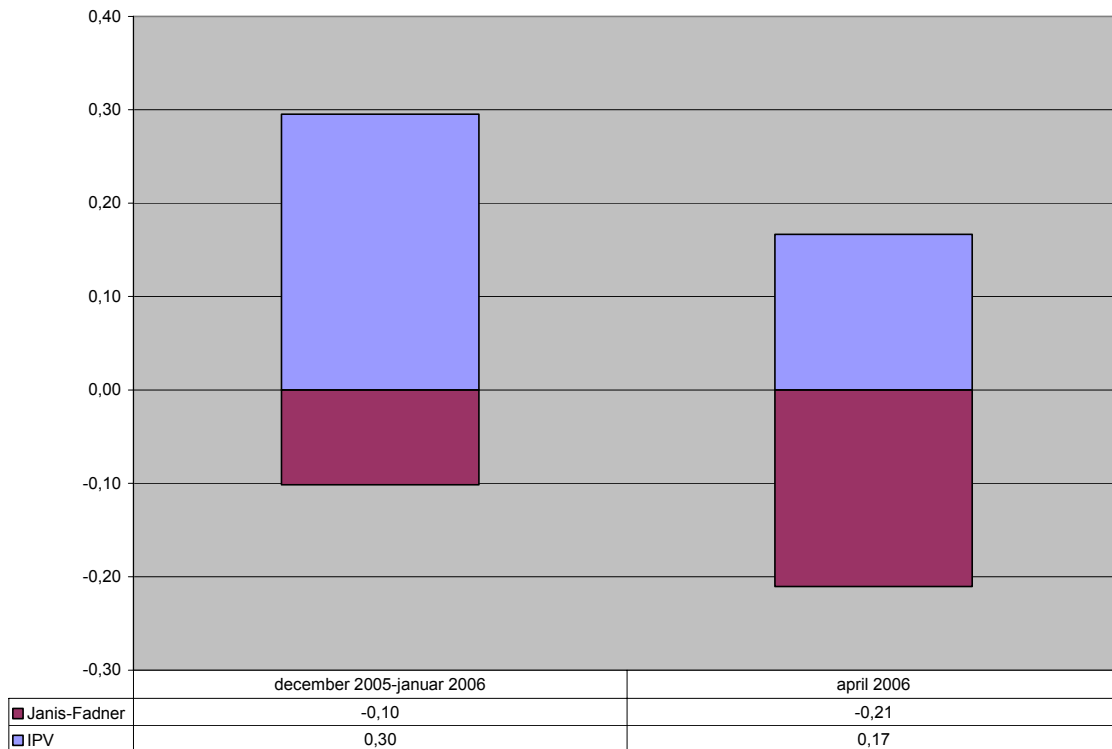
Okvirna podoba po posamičnih kategorijah akterjev, kot jo nudita indeks podpore vladi in Janis-Fadnerjev koeficient bi bila naslednja:

Ker pa je število pozitivnih in negativnih mnenj pri večini posamičnih kategorij akterjev zelo majhno, bi imel posamezen prispevek v primerjavah med dvema obdobjema in v primerjavah med posamičnimi mediji prevelik vpliv na celotno podobo, ki bi bila zato preveč občutljiva za morebitno odstopanje v interpretaciji posamičnega prispevka. V nadaljevanju se zato osredotočamo na mnenja, izražena v kategoriji avtor/intervjuvanec, torej glede osebe, ki je prispevek napisala oziroma – če gre za intervju – bila intervjuvana. Čeprav medijsko klimo na nek način izražajo vsi akterji, katerih mnenja so tako ali drugače izražena v medijih, je to verjetno še najbolj očitno prav v primeru avtorja oziroma intervjuvanca, saj se v tem odraža odgovor na vprašanje, kako orientiranim osebam (zaposlenim pri mediju, stalnim in občasnim zunanjim

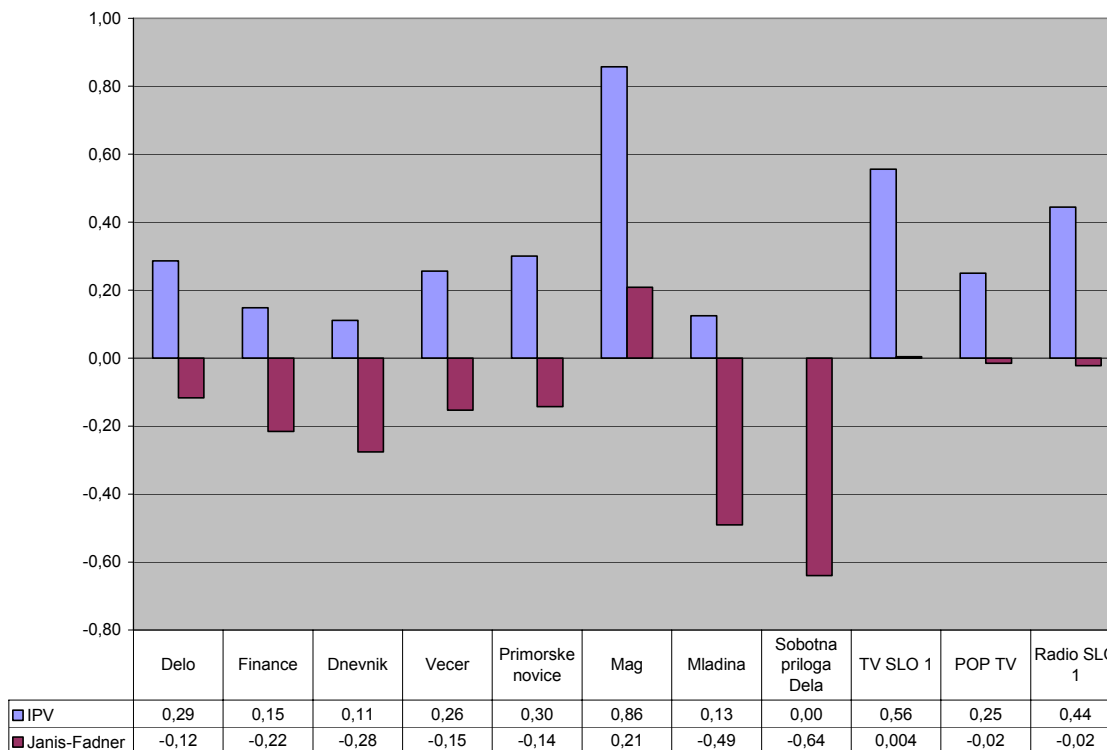
sodelavcem, relevantnim javnim osebnostim itd.) medij omogoča, da pripravljajo prispevke ali svoja stališča izražajo v obliki intervjujev.

Primerjava glede na prevladujoča stališča avtorjev/intervjuvancev/sodelujočih v soočenju v smislu razmerja med pozitivnimi in negativnimi stališči do vlade je naslednja:

V tem smislu se je prevladujoči odnos avtorjev do vlade nekoliko poslabšal. Odnos sicer v nobenem obdobju ni bil izrazito neuravnotežen, v obeh obdobjih pa so negativna mnenja prevladovala pred pozitivnimi. Razlika med obdobjema je sicer majhna, je pa statistično zaznavna (kontingenčni koeficient $C = 0,1$; signifikanca $P = 0,011$).

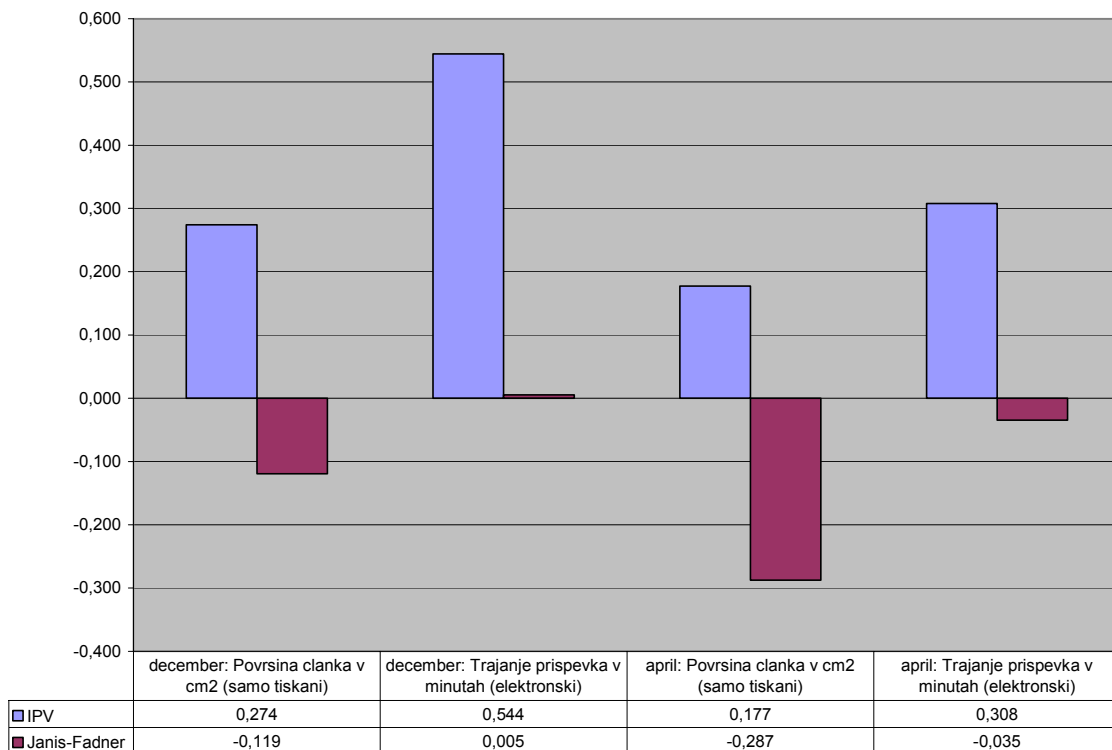
Odnos avtorjev/intervjuvancev /udeležencev v soočenju pa lahko analogno analiziramo tudi po posamičnih medijih:

Prevlada pozitivnih stališč avtorjev do vlade nad negativnimi je bila med analiziranimi mediji značilna le za Mag. Izrazita prevlada negativnih stališč nad pozitivnimi je bila značilna za Sobotno prilogo Dela in mladino. Prevladujoče negativno mnenje s strani avtorja je bilo značilno tudi za druge tiskane medije v zgodnjem grafikonu (izpuščamo Direkt in Manager, kjer je bilo izrecnih pozitivnih ali negativnih stališč izraženo malo). Izrazita uravnoveženost v tem smislu pa je bila značilna za TV SLO 1. Za obe analizirani televiziji je bil značilen precejšen poudarek na soočanju pozitivnih in negativnih mnenj v istem prispevku (»nasprotnih si mnenj«), manj pa nastopi, kjer bi bilo izraženo le eno samo avtorjevo mnenje. Slednji so bili bolj značilni za tiskane medije, v katerih pa je, z izjemo Maga, prevladovalo negativno mnenje avtorjev/intervjuvancev do vlade.

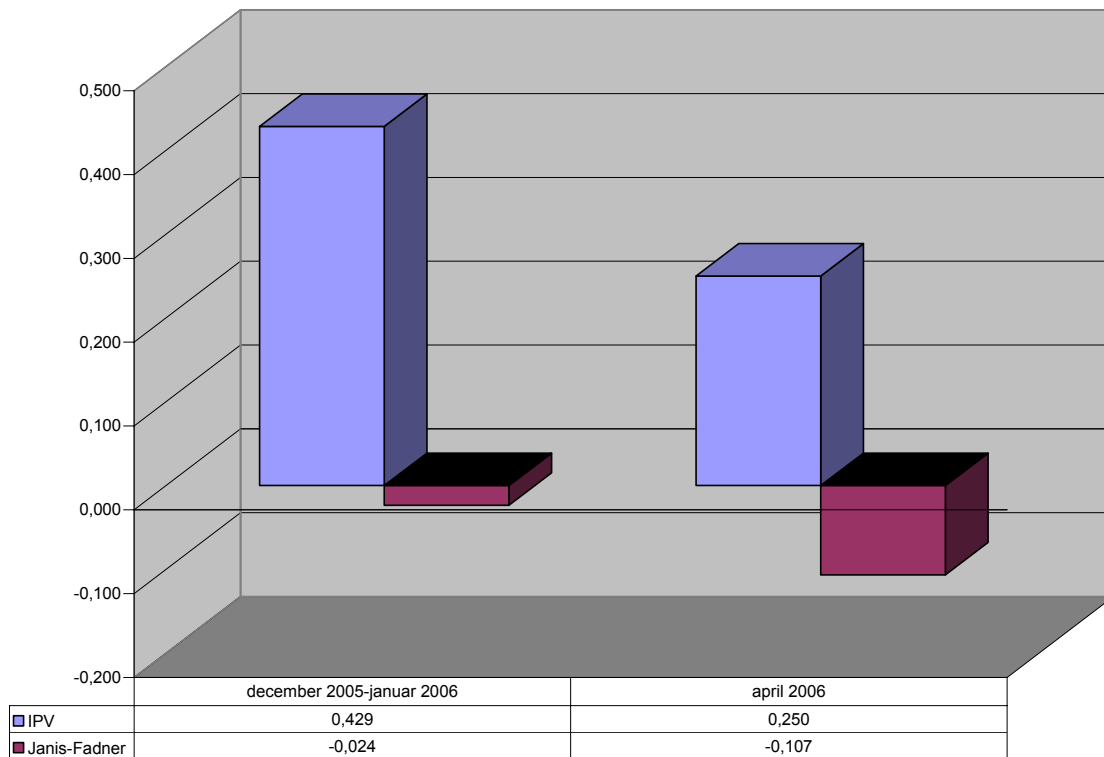
Indeks podpore vladi in Janis-Fadnerjev koeficient se bistveno ne spremenita, če namesto števila prispevkov štejeemo njihovo skupno površino (kar je sicer vprašljivo, saj bi težko trdili, da je učinek prispevka sorazmeren z njegovo površino) za tiskane medije in njihovo skupno dolžino v minutah (za elektronske medije). V tem primeru bi bil indeks podpore vladi za tiskane medije za december 0,27 za april pa 0,18. Podoben – sicer ne izrazit – padec indeksa se je zgodil tudi v elektronskih medijih: z 0,54 na 0,31. Tudi Janis-Fadnerjev koeficient nam potrjuje takšne premike.

Razmerja med pozitivnimi in negativnimi mnenji avtorjev/intervjuvancev o vladi glede na površino oz. dolžino prispevkov:

Podobna podoba se potrjuje tudi, če upoštevamo še katerega od elementov opaznosti, na primer navzočnost na prvih straneh tiskanih medijev. Razmerje med pozitivno in negativno opredeljenimi avtorji, kot se je pojavljalo na prvih straneh, je razvidno iz

naslednjega grafikona. Tudi v tem primeru lahko opazimo, da niso bili avtorji/intervjuvanci, ki se pojavljajo na prvih straneh v aprilu vladi nič bolj naklonjeni kot v decembru-januarju, prej bi lahko domnevali o obratni situaciji.

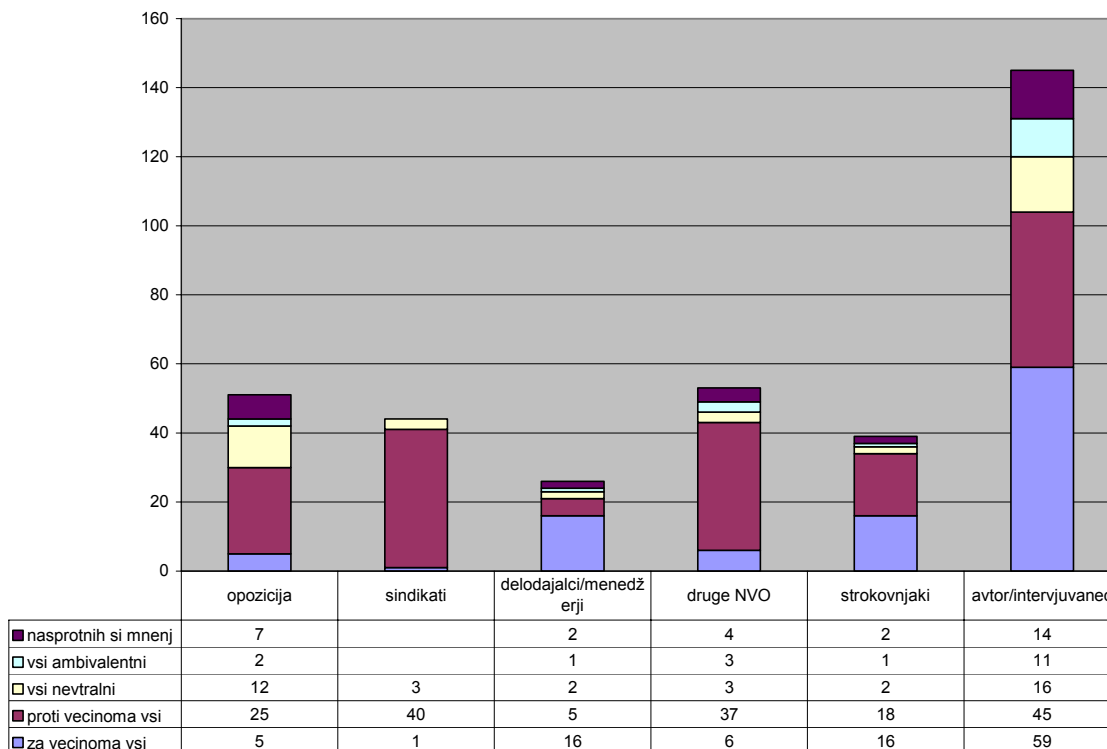

Če torej primerjamo začetek leta z aprilskim obdobjem, ne bi bilo torej mogoče trditi, da so dali mediji v povprečju več besede kot prej avtorjev/intervjuvancem, ki bi bili vladi bolj naklonjeni. Prej bi lahko, čeprav z veliko mero previdnosti, ker razlika ni zelo izrazita, trdili obratno.

V nadaljnjih analizah bi bilo seveda primerno upoštevati tudi druge elemente opaznosti prispevka, kot so velikost črk, pozicija članka ipd., čeprav je realno težo vsakega od teh elementov težko natančno opredeliti.

6. Odnos do predlaganih socialnih in gospodarskih reform

Števila prispevkov z izraženim odnosom posamičnih analiziranih akterjev do vlade ali predsednika vlade:

Negativna stališča do reform so prevladovala med sindikati, opozicijo in nevladnimi organizacijami. Pozitivna stališča so prevladovala med delodajalci/menedžerji. Precej uravnoteženo pa je bilo razmerje med pozitivnimi in negativnimi mnenji med strokovnjaki in avtorji/intervjuvanci.

Do izrazitega premika v odnosu do reform je prišlo pri opoziciji, kje se je izrazilo negativni odnos z začetka leta v aprilu spremenil v izrazito uravnotežen odnos. Glavni akter nasprotovanja reformam v začetku leta v civilni družbi so bili sindikati, v aprilu pa Študentska organizacija Slovenije.

Razmerje med pozitivnimi in negativnimi mnenji lahko izračunamo z zelo preprostim indeksom podpore reformam (*IPR*) po formuli:

$$IPR = \frac{\text{število pozitivnih mnenj}}{\text{število negativnih mnenj} + \text{število pozitivnih mnenj}}$$

Ta indeks se giblje med 0 (če bi bili med tistimi, ki se izrecno opredeljujejo za ali proti reformam vsi proti) in 1 (če bi bili med tistimi, ki se izrecno opredeljujejo za ali proti vladi, bili vsi za). Če je vrednost indeksa 0,5, je navedb akterjev za enako kot navedb akterjev proti. IPR 0 seveda ne pomeni, da reformam vsi nasprotujejo, pomeni pa, da ni nihče od analiziranih vrst akterjev o njih izrazil izrecno pozitivnega mnenja, izraženo pa je bilo vsaj eno izrecno negativno mnenje..

Naj omenimo, da se IPR v naši analizi obnaša deloma primerljivo s široko uporabljanim Janis-Fadnerjevim koeficientom neuravnoteženosti, ki se giblje med -1 (samo negativna stališča) prek 0 (popolna uravnoteženost) do 1 (samo pozitivna stališča). Razlika med merama je predvsem v načinu upoštevanja nevtralnih stališč, vendar se celo pri tako ustaljeni meri v literaturi uporablja več različic (primerjaj npr.: Splichal 1990; Pollock et al. 2001, Bansal in Clelland 2004; Deephouse v Bansal in Clelland 2004). Ustrezno modificirana formula z upoštevanjem nevtralnih mnenj za naš primer, kjer imamo poleg nevtralne, še kategoriji nasprotujoči si (hkratna pozitivna in negativna mnenja istovrstnih akterjev) in ambivalentni (pozitivni in negativni elementi v mnenju istega akterja) bi bila (za primer ko je negativnih mnenj več kot pozitivnih):

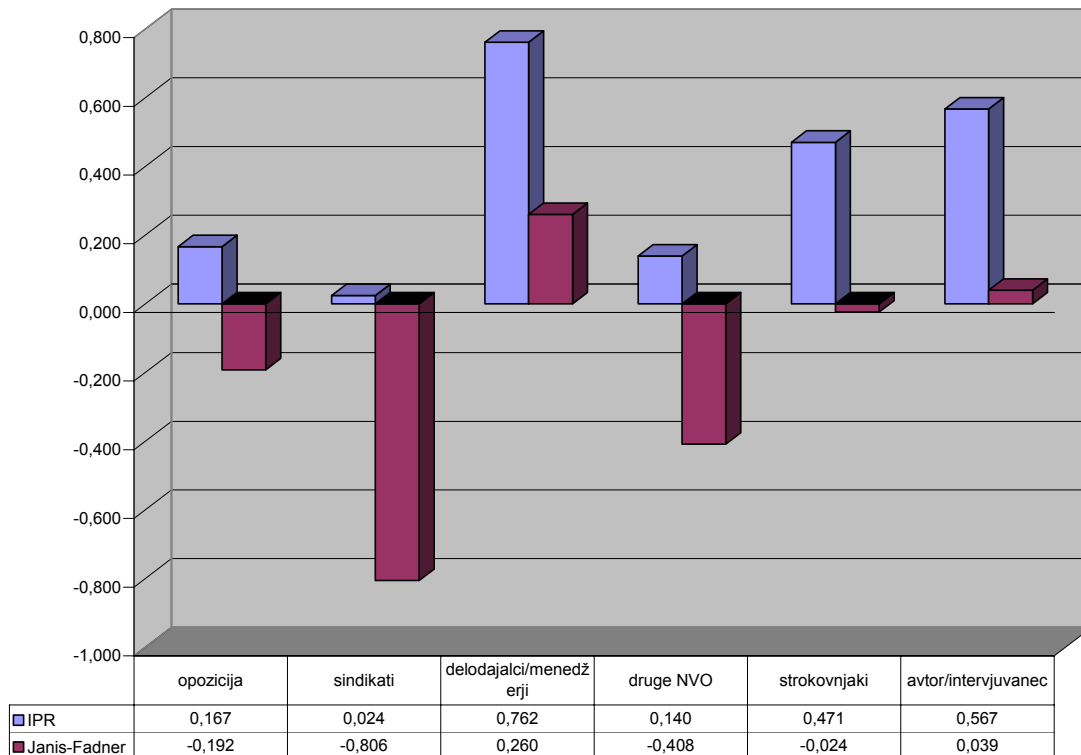
$$\frac{(\text{negativnamnenja} \times \text{pozitivnamnenja}) - \text{negativnamnenja}^2}{t^2}$$

(t = pozitivnamnenja + negativnamnenja + nevtralna + ambivalentna + nasprotnihsimnenj)

Za primer, ko je pozitivnih mnenj več kot negativnih, pa se uporablja formula:

$$\frac{\text{pozitivnamnenja}^2 - (\text{negativnamnenja} \times \text{pozitivnamnenja})}{t^2}$$

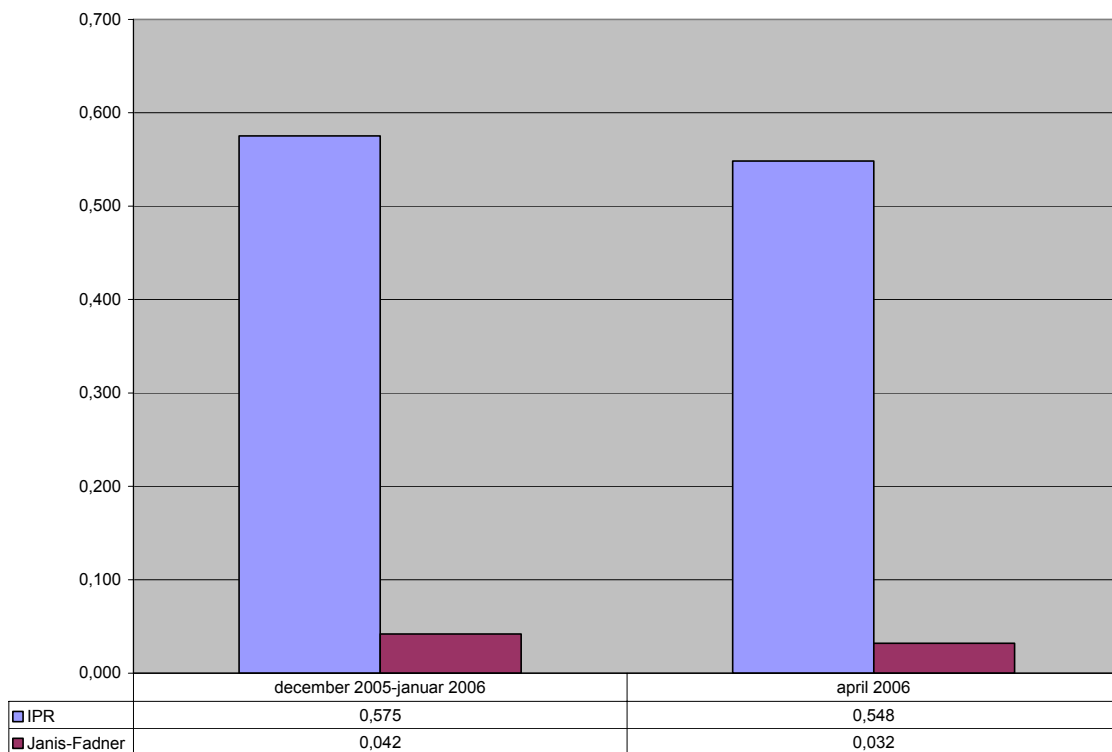
Okvirna podoba po posamičnih kategorijah akterjev, kot jo nudita indeks podpore reformam in Janis-Fadnerjev koeficient bi bila naslednja:

Ker pa je število pozitivnih in negativnih mnenj pri večini posamičnih kategorij akterjev včasih zelo majhno, bi imel posamezen prispevek v primerjavah med dvema obdobjema (december-januar in april) in v primerjavah med posamičnimi mediji prevelik vpliv na celotno podobo, ki bi bila zato preveč občutljiva za morebitno odstopanje v interpretaciji posamičnega prispevka. V nadaljevanju se zato osredotočamo na mnenja, izražena v kategoriji avtor/intervjuvanec, torej glede osebe, ki je prispevek napisala oziroma – če gre za intervju – bila intervjuvana. Čeprav medijsko klimo na nek način izražajo vsi akterji, katerih mnenja so tako ali drugače izražena v medijih, je to verjetno še najbolj očitno prav v primeru avtorja oziroma intervjuvanca, saj se v tem odraža odgovor na vprašanje, kako orientiranim osebam (zaposlenim pri mediju, stalnim in

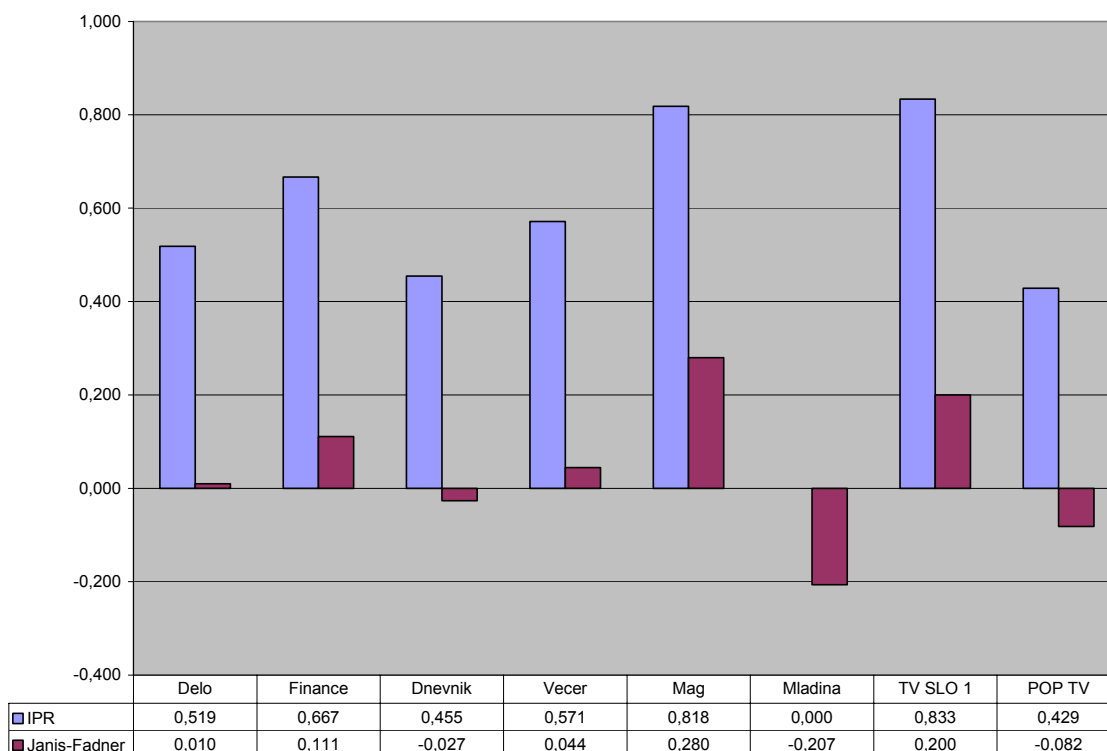
občasnim zunanjim sodelavcem, relevantnim javnim osebnostim itd.) medij omogoča, da pripravljajo prispevke ali svoja stališča izražajo v obliki intervjujev.

Primerjava glede na prevladujoča stališča avtorjev/intervjuvancev/sodelujočih v soočenju v smislu razmerja med pozitivnimi in negativnimi stališči do reform je naslednja:

Odnos avtorjev/intervjuvancev do reform merjen s številom prispevkov je ostal izrazito stabilen in v obeh obdobjih precej uravnotežen.

Odnos avtorjev/intervjuvancev /udeležencev v soočenju pa lahko analogno analiziramo tudi po posamičnih medijih (navajamo tiste, kjer smo imeli za analizo na razpolago več kot 10 enot z izraženimi mnenji avtorjev):

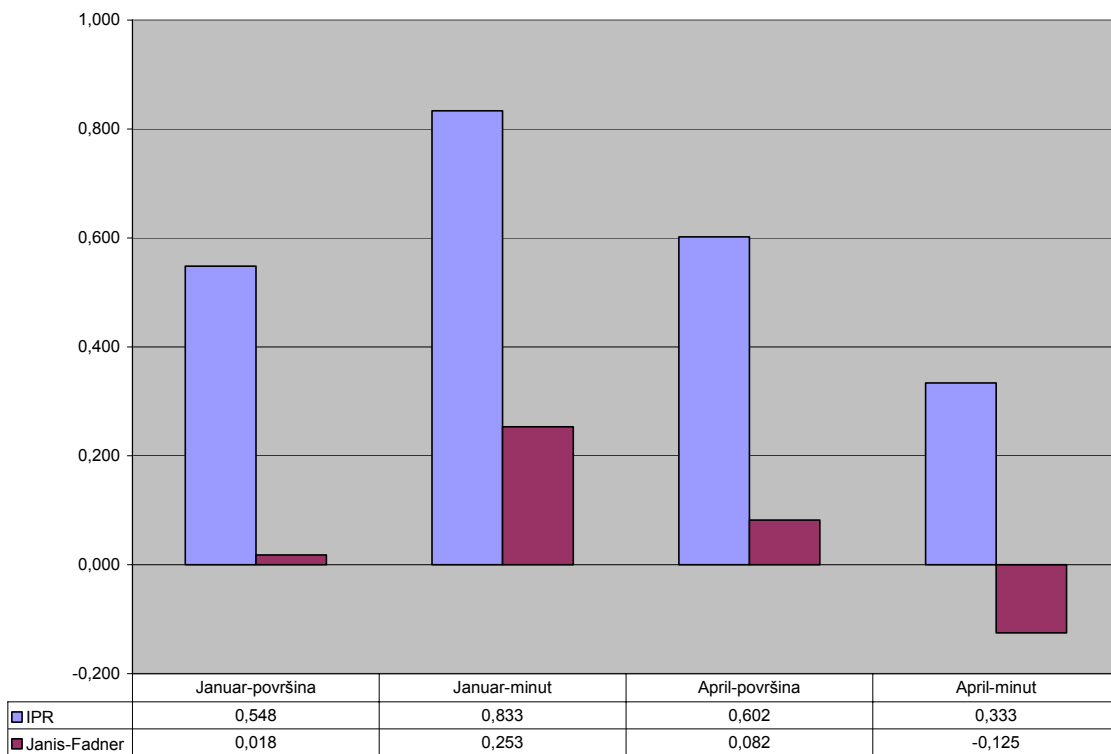

Relativno uravnotežen odnos med avtorji/intervjuvanci do reform najdemo v primerih Dela, Dnevnika in Večera. Prevladujoče pozitiven odnos v tej kategoriji najdemo v Magu, Financah in na TV SLO 1, prevladujoče negativnega pa v primeru Mladine in (v manjši meri) POP TV.

Naslednja možnost je primerjava obsega prispevkov v cm² površine za tiskane in minutah trajanja za elektronske medije. Tu lahko opazimo relativno stabilno razmerje glede

skupne površine do reform pozitivnih in do reform negativnih avtorskih vsebin, ko gre za tiskane medije: med začetkom leta in aprilom ni pomembnejših razlik. Večji pa je premik v elektronskih medijih, kjer je izrecnega opredeljevanja vseh avtorjev/intervjuvancev za ali proti v posamičnem prispevku sicer manj, so pa v smislu dolžine v aprilu negativni prispevki kar opazno prevladali nad pozitivnimi. Opozarjamo pa, da je treba slednji premik zaradi manjšega števila do reform izrecno opredeljenih prispevkov elektronskih medijih jemati s pridržki.

Razmerja med pozitivnimi in negativnimi stališči avtorjev do reform glede na obseg prispevkov:

Jasno pozitivna ali jasno negativna mnenja avtorjev o reformah so se zelo redko pojavljala na prvih straneh tiskanih medijev, zato posebna analiza prvih strani ne bi bila smiselna.

Če torej primerjamo začetek leta z aprilskim obdobjem, ne bi bilo torej mogoče trditi, da so dali mediji v povprečju več besede kot prej avtorjev/intervjuvancem, ki bi bili reformam bolj naklonjeni. Razmerja so ostala razmeroma stabilna.

Sklenili bi lahko, da se odnos samih medijev do reform v prvi polovici leta ni bistveno spremenil (kot je razvidno predvsem iz izbire avtorjev oz. intervjuvancev glede na njihov odnos do reform), nekoliko pa se je spremenilo siceršnje okolje. Najpomembnejši premik v smeri podpore (oziroma vsaj nenasprotovanju) reformam se je zgodil pri opoziciji, kar je v največji meri povezano z oblikovanjem Partnerstva za razvoj.

Citirani viri:

Bansal, Pratima in Jain Clelland (2004): Talking Trash: Legitimacy, impression management, and unsystematic risk in the context of the natural environment. *Academy of Management Journal*, vol. 47, no. 1, str. 93-103.

Genov, Nikolai, ur. (2006): *Ethnicity and mass media in South Eastern Europe*. Münster: Lit.

Makarovič, Matej, Rončević, Borut (2006): Ethnicity and mass media in Slovenia. V: Genov, Nikolai (ur.). *Ethnicity and mass media in South Eastern Europe*. Münster: Lit, str. 173-196.

Pollock, John C. et al. (2001): *Nationwide Newspaper Coverage of Privacy on the Internet*. Paper presented at the annual conference of the New Jersey Communication Association, March 31, 2001, Monmouth University, Long Branch, NJ

Splichal, Slavko (1990): *Analiza besedil*. Ljubljana: Raziskovalni inštitut FSPN.